

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Г. КОРОЛЕНКА

Факультет *історії та географії*

Кафедра *географії та методики її навчання*

Методика розробки турів

методичні рекомендації з освоєння дисципліни

для студентів II курсу, 4 семестр

підготовки здобувачів освітнього ступеня «бакалавр»

Галузь знань	<i>24 Сфера обслуговування</i>
Спеціальність / напрям підготовки	<i>242 Туризм</i>

Розробники – кандидат географічних наук,
доцент Єрмаков В.В., асистент,
Сарнавський С.П.

2020 рік

УДК: 338.486.5(072.8)

Рецензенти:

Шуканова Анжела Анатоліївна – завідувач кафедри географії та методики її навчання, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри географії та методики її навчання Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Логвин Михайло Михайлович– кандидат географічних наук, доцент кафедри туристичного та готельного бізнесу Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

Єрмаков В. В., Сарнавський С.П.

Методика розробки турів: методичні рекомендації – Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2020 .- 17 с.

У методичних рекомендаціях міститься програмний матеріал з дисципліни «Методика розробки турів», який поділений на два змістовних модулі. До кожного модулю розроблено рекомендації для теоретичних, практичних та самостійних робіт студентів.

УДК: 338.486.5(072.8)

Рекомендовано до друку кафедрою географії та методикою її навчання ПНПУ імені В. Г. Короленка (протокол № 14 від 14.04.2020 року)

Публікується за рішенням ученої ради Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (протокол № 12 від 04.05.2020 року)

©В. В. Єрмаков, С.П. Сарнавський, 2020

© ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
I. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ПРИСВОЮЮТЬСЯ ЗДОБУВАЧАМ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	4
II. СТРУКТУРА МОДУЛІВ.....	4
III. ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ, ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	5
III.1. МОДУЛЬ 1. Загальні умови створення турів.....	5
III.2. МОДУЛЬ 2. Методичні засади розробки турів.....	7
IV. ДОДАТКИ.....	11
V. ЛІТЕРАТУРА.....	14
VI. РЕСУРСИ.....	17

І. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ПРИСВОЮЮТЬСЯ ЗДОБУВАЧАМ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Поточний, модульний контроль та самостійна робота								Сума	
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль № 2				Самост. робота		
T1	T2	МКР 1	T3	T4	T5	T6	МКР 2	20	100
10	10	10	10	10	10	10	10		

ІІ. СТРУКТУРА МОДУЛІВ

Назви тем	Кількість годин			
	Денна форма			
	Лекції	Практ./ Лаборат. заняття	Семінар. заняття	Самост. робота
Змістовий модуль № 1. Загальні умови створення турів.				
Тема 1. Поняття туристичного продукту.	6	4		15
Тема 2. Тур як основний ринковий продукт.	6	4		15
Разом за модуль	12	8		30
Змістовий модуль № 2. Методичні засади розробки турів.				
Тема 3. Програмне забезпечення турів.	6	4		15
Тема 4. Економічно-документальне оформлення туру.	6	4		15
Тема 5. Кон'юнктура туристичного ринку та просування турів.	6	4		15
Тема 6. Маркетинг туру.	6	4		15
Разом за модуль	24	16		60
Усього годин: 150	36	24		90

III. ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ, ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль 1. Загальні умови створення турів.

Практичне заняття № 1. Поняття туристичного продукту.

Мета: вивчити сутність поняття туристичного продукту і пакету послуг, їх види, поняття туроператорської та турагентської діяльності.

Питання для обговорення:

1. Поняття туристичного продукту і пакету послуг.
2. Схема розробки туристичного продукту.
3. Туристичний пакет і його види.
4. Туроператор і турагент.
5. Види туроператорів.
6. Особливості схем організації роботи туроператорів.
7. Професійні задачі ті функції туроператорів.

Практичні завдання:

1. Використовуючи лекційний матеріал побудувати класифікаційну схему туроператорів (ТО).
2. Використовуючи лекційний матеріал побудувати схему класифікації функцій туристичних агентств (ТА).
3. На основі лекційних матеріалів побудувати загальну схему туристичного пакету. Пояснити суть кожного з елементів турпакету.

Практичне заняття № 2. Тур як основний ринковий продукт.

Мета: вивчити сутність поняття туру як основного ринкового продукту, ознайомитися з основними видами турів.

Питання для обговорення:

1. Тур – основний продукт туристичного підприємства.
2. Концепція створення привабливого туристичного продукту.
3. Складові концепції гостинності і їх роль.
4. Поняття «культурного шоку» і методи його мінімалізації.
5. Фактори, які впливають на пристосованість до чужої культури.
6. Класи обслуговування і їх характеристика.
7. Види турів. Критерії класифікації турів.

Практичні завдання:

1. Обговорення в групі. Яким повинен бути тур в далеку країну з точки зору мінімалізації «культурного шоку». (Врахуйте тривалість туру, підготовку туристів, забезпечення довідковою літературою, оптимальність і клас обслуговування.).
2. Використовуючи додаткові джерела інформації покажіть на конкретних прикладах розробок турів основні послуги і додаткові послуги. Результат оформіть у вигляді таблиці.

Таблиця 1

Основні і додаткові послуги турпродукту ....-ої туристичної фірми

Туристична фірма (турпродукт)	Основні послуги	Додаткові послуги
Фірма №1		
Фірма №2		

Змістовий модуль № 2. Методичні засади розробки турів.

Практичне заняття № 3. Програмне забезпечення турів.

Мета: ознайомитися з початковими етапами методики розробки турів: розробкою схеми маршруту; оптимізації маршруту та програмним забезпеченням туру.

Питання для обговорення:

1. Основні етапи розробки турів та їх зміст.
2. Вибір пунктів маршруту, їх ієрархізація, визначення початкового і кінцевого пунктів маршруту.
3. Розробка остаточної схеми маршруту.
4. Поняття оптимізації маршруту.
5. Поняття програмного забезпечення туру.

Практичні завдання:

1. *Індивідуальна робота.* На базі знань особливостей основних типів маршрутів, використовуючи план-схему міста Полтави (або онлайн-план міста) розробити та побудувати схему маршруту між кількома обраними точками відповідного типу (лінійний, кільцевий, радіальний, комбінований).

2. Для обраних екскурсійних маршрутів продумати оптимальну програму перебування. *(Загальний ліміт часу програмного забезпечення становить, залежно від контингенту туристів, 12-14 годин (молодші та старші вікові групи повинні мати більше часу на відпочинок вночі, та можливість відпочити вдень). При складанні програм треба керуватися нормативними витратами часу на поселення (включаючи трансфер), харчування (сніданок - 30 хв., обід - 60 хв., вечеря - 45 хв.), екскурсійне обслуговування (протяжність екскурсії коливається в залежності від характеру екскурсії, її тематики, використовуваних засобів переміщення від 1 до 3 годин на оглядові до 6-10 - годинних виїзних), дозвілліві заходи (тривалість спектаклю, концерту тощо). Витрати часу на транспортування між основними пунктами маршруту визначаються відповідно до умов обраної схеми).*

Практичне заняття № 4. Економічно-документальне оформлення туру.

Мета: ознайомитися з особливостями документального оформлення турів: розробкою схеми маршруту, з організаційно-технічними заходами забезпечення турів, методами розрахунків вартості туру.

Питання для обговорення:

1. Організаційно-технічні заходи забезпечення турів.
2. Розрахунок вартості туру.
3. Порядок оформлення документації туру.
4. Заходи з організації подорожі.

Практичні завдання:

1. Зробити порівняльну характеристику різних типів договорів між туроператором і турагентом. Скласти порівняльну таблицю з позначенням переваг, недоліків та особливостей кожного типу договору.

2. *Задача 1.*

Визначити ціну пакета послуг на одного туриста та цілої групи, якщо 23 студенти-туристи їдуть на 4 дні на семінар в Хорватію. Проїзд до місця призначення в один бік на одного пасажера - 100 дол. США. Витрати на проживання за один день та триразове харчування на одного туриста - 110 дол. Прибуток туроператора з одного туру становить 20% від його собівартості. Крім того студентам надається знижка на проїзд у розмірі 30% його вартості. Передбачена знижка студентам на проживання і харчування, якщо їх загальна кількість буде понад 20 осіб. Розмір знижки - 10% вартості даних послуг в розрахунку на одного туриста. Рівень комісійного збору туроператора становить 15%.

Розрахункові формули:

Ціна турпакета в розрахунку на одного туриста визначається за формулою:

$$Ц = (С + П + П_{д} - З / Ч_{т} \times I_{кз}) \times I_{пдв}$$

де: Ц — ціна турпакета в розрахунку на одного туриста, грн;

С - вартість послуг, які входять до пакета, складеного туроператором;

П_д - непрямі податки на окремі види послуг, грн;

З - знижки, які можуть бути надані; П - прибуток туроператора, грн;

I_{кз} - індекс комісійного збору;

I_{пдв} - індекс ПДВ;

Ч_т - чисельність туристів у групі та супроводжуючих осіб.

Практичне заняття № 5. Кон'юнктура туристичного ринку та просування турів.

Мета: ознайомитися з особливостями кон'юнктури ринку туристичних послуг з зв'язку із завданнями розробки і просування турів.

Питання для обговорення:

1. Кон'юнктура ринку туристичних послуг.
2. Кон'юнктура внутрішнього і зовнішнього ринків.
3. Сегментація ринку для потреб розробки і просування турів.
4. Особливості регіональних та країнових ринків для реалізації турів.

Практичні завдання:

1. Охарактеризуйте умови туристичного ринку однієї з країн Європи (за вибором). Зробіть оцінку позитивних і негативних рис. Результат оформіть у вигляді таблиці.
2. Проведіть сегментацію ринку під потреби розробки і просування конкретного туру (з урахуванням віку туристів, тривалості перебування, матеріальних можливостей, способів пересування, інтересів туристів та ін.). В якості об'єкта можна обрати будь-який регіон України, іноземну державу та вид туризму.

Практичне заняття № 6. Маркетинг туру.

Мета: ознайомитися з цілями. Завданнями та основними етапами маркетингового дослідження туристичного ринку.

Питання для обговорення:

1. Основні цілі, завдання та етапи маркетингового дослідження туристичного ринку.
2. Методика вивчення ринку туристичних послуг на макро - та мікрорівні.
3. Поняття життєвого циклу турпродукту.
4. Рекламна діяльність туристичного підприємства.

Практичні завдання:

1. Вивчення особливостей роботи сайтів туроператорів спеціалізованого ринку (що спеціалізуються на організації екскурсійно-пізнавальних турів в Європу): Аккорд-тур, Артекс 94, Альянс, Бумеранг, Давай відпочивай, Інкомартур 93, Міст-тур, Наталі-Вояж, Сага, Престиж-тур, Феєрія. Визначити структуру сайтів, доступність інформації, легкість роботи.

2. Знайти на визначених сайтах схожі тури, визначити найбільш цікаві з них за певними показниками туру за рахунок порівняльного аналізу.

3. Ознайомитися із сайтами туроператорів внутрішнього ринку: Тур-клуб «Аби не дома», Дана, Кандагар, Клуб мандрівників, Крим-Вояж, Ласпі, Реді Рест, Тур-Етно, Фортуна, Чорномор тощо. Визначити вітчизняну базу розміщення.

Завдання для самостійної роботи.

Самостійна робота є завершальним етапом вивчення курсу і полягає у розробці власного варіанту туру. Виконане завдання є основою для отримання високої оцінки на заліку.

Завдання. Індивідуально розробити приклад туру з урахуванням основних етапів і складових. Орієнтовна схема представлення туру наведена у *Додатках А і Б*. Розробити рекламний проспект туру. Результати оформити у вигляді електронної презентації.

IV. ДОДАТКИ

Додаток А

Орієнтовна схема представлення туру

1. Назва рекламного характеру з підзаголовком роз'яснювального змісту.

2. Вид туризму _____ 3. Сезон _____

4. Термін подорожі _____ 5. Форма організації _____

6. Склад подорожуючих _____ 7. Клас обслуговування _____

8. Схема маршруту (з позначенням напрямку руху, пунктів поселення та решти елементів маршруту згідно методики).

9. Параметри маршруту (можуть бути позначені на схемі, але, щоб її унаочнити і не перевантажувати, краще їх подати в табличній формі).

Таблиця 1.

Параметри маршруту

Пункти	Відстань, км	Спосіб додання (вид транспорту, його клас)	Час перебування в дорозі (год.)
А- В	180	Автобус ЛАЗ-Турист	2,0
В - С	225	„-“	2,5

10. Програма перебування (перелік ключових елементів по пунктах маршруту). Обов'язково вказати загальний бюджет часу.

11. Послуги гостинності: основні (перелік засобів розміщення, їх категорія, характеристика номерного фонду, умови харчування по пунктах маршруту) та додаткові (за вибором туристів).

12. Обрахунок вартості туру (покомпонентно).

Додаток Б

ЗРАЗКИ ДОКУМЕНТАЦІЇ ДО РОЗРОБЛЕНОГО ТУРУ

КАРТКА ТУРИСТИЧНОГО МАРШРУТУ №__

(назва маршруту)_____

Основні показники маршруту_____

Вид маршруту_____

Категорія складності_.____

Кілометраж похідної частини маршруту_____

Тривалість маршруту (діб)_____

Кількість туристичних груп_____

Кількість туристів в групі_____

Всього туристів по маршруту_____

Кількість путівок по маршруту_____

Всього людино/днів обслуговування_____

Початок обслуговування першої групи за маршрутом_____

Початок обслуговування останньої групи за маршрутом_____

Закінчення обслуговування останньої групи за маршрутом_____

Вартість путівки (подорожі)_____

Місяць	Туристів за місяць	Графік заїзду туристичних груп по місяцях	Груп за місяць
01 січень			
12 грудень			

Населені пункти, відстань між ними, засоби пересування, час прибуття в пункт та виїзду з нього	Назви готелів (засобів розміщення) та умови розміщення в них туристів	Порядок обслуговування				Примітки
		Сніданок	Обід	Вечеря	Ночівля	

V. ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Аріон О.В. Організація транспортного обслуговування туристів: навчальний посібник / О. В. Аріон. – К.: Альтерпрес, 2008. – 192 с.
2. Галасюк С.С. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності: навчальний посібник / С. С. Галасюк, С. Г. Нездоймінов. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 178 с.
3. Михайліченко Г.І. Організація туризму: Опорний конспект лекцій. Ч.2. Організація маршрутів та турів / Г. І. Михайліченко. – К.: КНТЕУ, 2011. – 141 с.
4. Любіцева О.О. Методика розробки турів: навчальний посібник / О. О. Любіцева. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: Альтерпрес, 2008. – 300 с.
5. Мальська М.П. Планування туристичної діяльності: підручник / М. П. Мальська, О. Ю. Бордун; Міністерство Освіти і науки України. – К.: Знання, 2010. – 310 с.

Додаткова:

1. Афинская Конвенция о перевозке морем пассажиров и багажа // Туристические фирмы. – Вып. 8. – СПб.: Олбис, 1995. – 98 с.
2. Бабарицька В. К. Менеджмент туризму. Туроперейтинг. Понятійно-термінологічні основи, сервісне забезпечення турпродукту: навчальний посібник / В. К. Бабарицька, О. Ю. Малиновська – К.: Альтерпрес, 2004. – 288 с.
3. Бгатов А. П. Туристские формальности: учебное пособие / А. П. Бгатов, Т. В. Бойко, М. В. Зубарева – М.: ИЦ “Академия”, 2004. – 297 с.
4. Биржаков М. Б. Безопасность в туризме / М. Б. Биржаков, Н. П. Казаков – СПб.: Герда, 2005. – 208 с.
5. Биржаков М.Б., Индустрия туризма: Перевозки / М.Б. Биржаков, В. И. Никифоров – СПб: Герда, 2001. – 400 с.
6. Борисов К. Г. Международный туризм и право: учеб. пособие / К. Г. Борисов – М.: НИМП, 1999. – 352 с.
7. Бутко И. И. Транспортное обслуживание туризма / И. И. Бутко, В. А. Ситников Москва - Ростов-на-Дону: МарТ, 2006. – 336 с.
8. Бутко И.И. Туризм. Транспортные туры и круизы / Бутко И.И. – Ростов-на-Дону: МарТ, Феникс, 2010 – 332 с.
9. Глов Ю. Г. Безопасность жизнедеятельности человека на морских судах / Ю. Г. Глов – М.: Транспорт, 2000. – 320 с.
10. Гуляев В. Г. Организация туристской деятельности: учебное пособие / В. Г. Гуляев – М.: Нолидж, 1996. – 312 с.
11. Гуляев В. Г. Организация туристических перевозок / В. Г. Гуляев – М.: Финансы и статистика, 2001. – 512 с.

12. Дурович А. П. Организация туризма: учебное пособие / А. П. Дурович, Н. И. Кабушкин, Т. М. Сергеева – Мн.: Новое знание, 2003. – 623 с.
13. Ефремова М. В. Основы технологии туристского бизнеса: учебное пособие / М. В. Ефремова – М.: Ось-89, 1999. – 192 с.
14. Ильина Е.Н. Менеджмент транспортных услуг: индустрия авиаперевозок / Е. Н. Ильина – М.: Советский спорт, 2005. – 176 с.
15. Ильина Е. Основы туристской деятельности / Е. Н. Ильина – М.: Советский спорт, 2000. – 200 с.
16. Ильина Е. Туроперейтинг. Организация деятельности / Е. Н. Ильина – М.: ФиС, 2001. – 256 с.
17. Исмаев Д. К. Краткий словарь технологических терминов международного туризма / Исмаев Д. К. – М.: ВШТГХ, 1994. – 96 с.
18. Исмаев Д. К. Работа туристской фирмы по организации зарубежных поездок: учеб. пособие / Исмаев Д. К. – М.: ЛУЧ, 1996. – 136 с.
19. Кабушкин Н. И. Менеджмент туризма / Н. И. Кабушкин – Мн., 2001. – 140 с.
20. Кірпа Г.М. Залізниця України: Історичний нарис / Г. М. Кірпа, В. М. Пшінько – Дніпропетровськ: Арт-прес, 2001. – 328 с.
21. Ковальчук А. С. Організація і технологія обслуговування туристів туристичною фірмою: навчально-методичний посібник / А.С. Ковальчук – Львів: ВКП "ВМС", 2005. – 212 с.
22. Кононыхин С. В. Техника и технология услуг туристического бизнеса: Конспект лекций. – Ч.І. / С. В. Кононыхин – Донецк: ДНТБ, 2000. – 138 с.
23. Кононыхин С. В. Техника и технология услуг туристического бизнеса: Конспект лекций – Ч.ІІ. / С. В. Кононыхин – Донецк: ДНТБ, 2001. – 151 с.
24. Кусков А. С., Понукалина О. В. Менеджмент транспортных услуг: туризм: учебное пособие / А. С. Кусков – М: “РКонсульт”, 2004. – 448 с.
25. Маринин М. М. Туристские формальности и безопасность в туризме / Маринин М. М. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 144 с.
26. Маринин М.М. Туристские формальности: учебное пособие / Маринин М. М., В. С. Сенин, А. В. Хорошилов – М.: МЭСИ, 1995. – 65 с.
27. Менеджмент туризма: Учебник для студентов / под ред. В. А. Квартальнова. – М.: РМАТ, 1996. – 227 с.
28. Новікова А.М. Україна в системі міжнародних транспортних коридорів / А.М. Новікова – К.: НІПМБ, 2003. – 494 с.
29. Нормативно-правові акти України з питань туризму: Збірник законодавчих та нормативних актів / Упоряд. М. І. Камлик. – К.: Атіка, 2004. – 464 с.
30. Осипова О. Я. Транспортное обслуживание туристов / О. Я. Осипова – М.: Академия, 2004. – 368 с.
31. Офіційний вісник України: Щотижневий збірник актів законодавства / Міністерство юстиції України. – К., 2003-2013.

32. Охріменко О. О. Страхування у сфері туризму та готельного господарства: навчальний посібник / О. О. Охріменко – К.: Вища школа, 2003. – 258 с.
33. Правове регулювання туристичної діяльності в Україні: Збірник нормативно-правових актів / під заг. ред. проф. В. К. Федорченка; Київ. ун-т туризму, економіки і права. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 640 с.
34. Правила перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України / Затверджені наказом Міністерства транспорту України № 297 від 20 липня 1998 р. – К.: Транспорт України, 1998. – 127 с.
35. Сокол Т. Г. Організація туристичної діяльності в Україні: навчальний посібник / Т. Г. Сокол – К.: Рокор, 2001. – 200 с.
36. Сокол Т. Г. Організація туристичної діяльності в Україні: Навч. посібник / Ін-т туризму ФПУ. – 2-е вид. / Т. Г. Сокол – К.: Музична Україна, 2002. – 256 с.
37. Фастовець О.О. Організація транспортних подорожей та перевезень / О.О. Фастовець – К.: Вид-во ФПУ, 2007. – 233 с.
38. Чудновский А.Д. Менеджмент туризма / А.Д. Чудновский, М.А. Жукова – М.: Финансы и статистика, 2002. – 228 с.
39. Україна. Закони. Законодавство України про туризм і готельну справу: збірник офіційних текстів законів станом на 2 вересня 2012 року / Україна. Закони. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 242 с.

VI. РЕСУРСИ

1. Украинская туристическая информационная система [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.utis.com.ua
9. Речные и морские круизы [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.kruiz.info>
2. Портал путешествий [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.travel.ru
3. Железные дороги и поезда. Железные дороги стран мира [Электронный ресурс]. – Режим доступа: links.travel.ru/transport/railways.
4. Державне агентство України з туризму та курортів. Офіційний сайт [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.tourism.gov.ua
5. Верховна рада України. Офіційний веб-портал [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.rada.gov.ua
6. Туристичний портал [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.tour.com.ua
7. <http://www.tour.com.ua>
8. www.tourism.gov.ua
9. <http://www.ukraine.online.com.ua>
10. www.world-tourism.org/ruso/news
11. Туристична бібліотека // <http://tourlib.net/>
12. Асоціація лідерів турбізнесу України // <http://www.altu.com.ua/uk/>
13. Державна служба статистики України // <http://ukrstat.gov.ua/>
14. Путешествия и туризм Украина // <http://uittkiev.com/ru/participants2015/>